

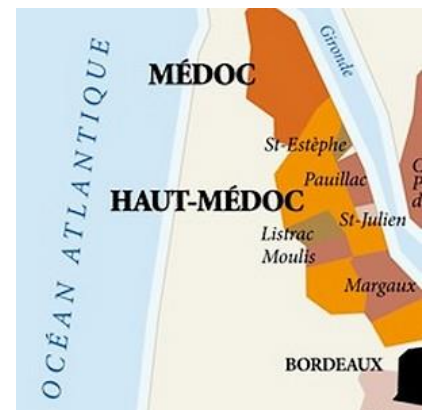

Proefavond 15 maart 2014

Cru Bourgeois Exceptionnel

De Médoc-wijnstreek kent in het totaal 8 appellaties waaronder twee regionale nl. AOC Médoc en AOC Haut-Médoc. Beiden staan in voor ongeveer 60% van de productie der AOC-wijnen. Daarnaast zijn er de zes gemeentelijke appellaties – de zgn. cru's - St. Estèphe, Pauillac, St. Julien, Margaux, Moulis en Listrac, samen goed voor de resterende 40% van de AOC-productie.

Naast de beroemde classificatie van 1855 heeft men reeds lang geprobeerd een tweede classificatie in te voeren, met name de classificatie van de “cru bourgeois” wijnen.

Het begrip “bourgeois”

Dit begrip dateert al vanaf de middeleeuwen. De stad Bordeaux had in de twaalfde eeuw, onder het bewind van de Engelsen, zijn eerste gegoede burgerij (de bourgeoisie). Een bourgeois betekende dus een “betere burger” van de stad. Deze burger was nauw verbonden met de stad en haar aristocratie. Je werd niet zo maar bourgeois, neen, je moest alvorens je deze titel kreeg voldoen aan een aantal voorwaarden waaronder:

- minstens 1 maand per jaar in bordeaux wonen
- er een huis hebben
- familie hebben in Bordeaux
- een toetredingsbedrag betalen
- van goed gedrag en zeden zijn
- een aantal regels/verplichtingen volgen

Daar tegenover had een bourgeois natuurlijk – en daar was het hem vooral om te doen – een aantal niet te versmaden rechten en privilèges, vooral economisch van aard, die de gewone burger niet had. Eén van de meest begeerde en bekende voordelen was de vrijstelling van 2 zware taksen:

- *la coutume* : een belasting op het exporteren van eigen wijn
- *la petite coutume* : een belasting op de verkoop van eigen wijnen in Bordeaux

Het was dan ook evident dat, eens deze titel bekomen werd, er door deze groep rijke kooplieden een meer dan gezonde interesse was voor de wijngronden buiten de stad Bordeaux gelegen. Helaas kwam dit niet ten goede aan de wijn. Een “vin des bourgeois” betekende niet een “vin

bourgeois”. In de vijftiende eeuw, toen de regio weer in Franse handen was, behielden zij hun rechten op hun wijngaarden. De kwaliteit van de wijnen van deze wijngaarden, vooral gelegen in Médoc, Graves, het westelijk deel van Entre Deux Mers en langs de oevers van de Garonne, verbeterde gelukkig ook en zo werd het begrip bourgeois meer en meer een kwaliteitscategorie van wijn. Een gewone wijn werd *vin paysan* of *vin artisan* genoemd, een betere wijn kreeg als extra label *bourgeois*, *bon bourgeois*, *côtes des bourgeois*, *petit bourgeois*, *1er en 2des bourgeois* of *bourgeois supérieurs* opgespeld.

Op weg naar de 19e eeuw

De Franse Revolutie stelde in de jaren 1789 een einde aan de fiscale privileges toegekend aan de bourgeoisie en aristocratie van Bordeaux. Deze bevolkingsgroepen bleven echter wel voortbestaan en konden zich zelfs nog verder ontplooiën met o.a. verdere aankopen van gronden (en wijngaarden).

In de eerste helft van de negentiende eeuw waren deze crus bourgeois, met ruim 300 in aantal, enkel nog uitsluitend afkomstig uit de Médoc. Het merendeel lag in het zuiden en verder verspreid over Moulis, Listrac, Saint-Estèphe. Zelden droegen zij hun kasteelnaam, alleen de naam van de eigenaar en/of een plaatselijke benaming. De eigenaars waren hoofdzakelijk geen stedelingen meer die deze wijngaarden bezaten, maar velen waren intussen plattelandbewoners geworden. Het begrip cru bourgeois was niet langer gekoppeld aan de bourgeoisie van Bordeaux maar eerder aan de kwaliteit van de wijn. Hoe deze belangrijke stap zich manifesteerde in een tijdsspanne van slechts honderd jaar blijft een raadsel. Jaren later zou de cru bourgeois zich toch uitbreiden naar Côtes de Bourg, Côtes de Blaye, Libournais en Graves.

In 1868 telde men 525 domeinen en in 1893 waren het er al 894. In 1922 – het aantal cru bourgeois domein bleef maar stijgen - stelde men toen een vereenvoudiging voor met nog maar twee groepen, namelijk *bourgeois supérieurs* en *crus bourgeois*. De Bourgeoiswijnen wilden hier echter niet aan mee doen want hun kwaliteit lag hoger en ze werden tegen hogere prijzen, vergelijkbaar met de premiers crus uit de rangschikking van 1855, verkocht. Het gekrakeel rond een rangschikking begon reeds.

In 1932 werd dan, onder auspiciën van de Kamer van Koophandel en Industrie van Bordeaux en de Kamer van Landbouw van de Gironde, het Syndicat des Crus Bourgeois opgericht. De hoofdplicht was om orde op zaken te stellen binnen de cru bourgeois en een klassement op te stellen. Men liet er duidelijk geen gras over groeien want nog maar goed één jaar later werd een lijst van 444 cru's gepubliceerd: 6 *bourgeois supérieurs exceptionnels*, 99 *bourgeois supérieurs* en 399 *bourgeois*, geografisch gescheiden in Haut-Médoc en Bas-Médoc. Deze operatie, meer officieel dan eerder welke vroegere klassering, had de bedoeling alle vorige “benoemingen” te vernietigen samen met hun bijvoeglijk gebruikte deelwoorden die alleen maar verwarrend en misleidend waren voor de consument. Met dat doel voor ogen dacht men ook definitief de benamingen als *artisan* en *paysan* te verbannen en zodoende een nieuwe hiërarchie in te stellen juist onder deze van de geklasseerde *grand crus classés 1855*. Bijna onopvallend zorgde men er wel voor dat deze nieuwe classificatie **enkel in Médoc** geldig was, al de andere streken werden uitgesloten. Deze lijst werd echter nooit officieel bekrachtigd waardoor de troebele situatie bleef bestaan.

In 1962 werd er een nieuw *Syndicat des Crus Bourgeois* samengesteld met een klein honderdtal leden uit de 240 overlevenden van het klassement van 1932. In 1966 telde dit syndicaat 100 leden: 17 *grand bourgeois exceptionnels*, 45 *grand bourgeois* en 38 *bourgeois*. Dit groeide aan tot 127 in 1978 en 161 in 1987. Deze groei getuigde van een nieuwe dynamiek die deze bourgeois uitstraalde, samen met een opvallende economische vernieuwing in deze wijnbouwstreek.

Vergeet hierbij niet dat in de jaren '60-'70 er veel nervositeit bestond rond een eventuele herschikking van de beroemde rangschikking van 1855, met als gevolg in 1973 de promotie van Mouton Rothschild van tweede naar eerste rang. Een aantal bourgeoisdomeinen - en niet de minste - hoopten opgenomen te worden in deze eventuele herschikte klassering en wilden zich niet langer verbinden aan de *cru bourgeois*. Chaos troef in het cru bourgeois landschap! In 2000 stond de benaming cru bourgeois op maar liefst 600 etiketten. Sommige domeinen verkregen, mits een kleine bijdrage, deze titel zelfs ook voor hun tweede en derde wijn. De lijst van 1932 was hopeloos verouderd en al lang niet meer aangepast.

Ingrijpen dus!

Op 30 november 2000 besliste de bevoegde minister van landbouw dat er klaarheid en duidelijk moest komen binnen de cru bourgeois. Reglementen werden gepubliceerd voor het opstellen van een nieuwe rangschikking, beperkt tot enkel de 8 appellaties uit Médoc. Streefdoel: eind juni 2003. De kandidaten zouden gerangschikt worden naar “verdienste” en “kwaliteit”, in drie categorieën: *crus bourgeois exceptionnels*, *crus bourgeois supérieurs* en *crus bourgeois*. Bij de evaluatie van de kandidaturen zou officieel rekening gehouden worden met volgende criteria: het terroir, de aanplantingen, de zorg die besteed wordt aan de wijncultuur – de vinificatie – de accommodatie en algemene uitstraling van het bedrijf, de omstandigheden van bottelen en uiteindelijk de bestendigheid van het kwaliteitsniveau van de wijn zelf. Dit laatste zou gebeuren door een “blindproeverij” van zes jaargangen (1994 tot 1999) uit ieder domein. De rangschikking zou elke 10 jaar herzienbaar zijn. De jury voor deze evaluatie zou bestaan uit 18 mensen met professionele oenologische achtergrond.

En de winnaars zijn ...

490 wijnbouwdomeinen stelden zich kandidaat voor dit nieuwe klassement. Hieronder 230 aangesloten leden van het *Syndicat des crus bourgeois*, een honderdtal die het klassement van 1932 hadden overleefd en nieuwkomers.

Enkelen waren helemaal niet voor dit initiatief. Voortrekker bij deze tegenstanders was Jean Gautreau, eigenaar van Château Sociando-Mallet (Haut-Médoc). Hij nam het initiatief om een groepje gereputeerde kastelen ervan te overtuigen zich niet kandidaat te stellen voor dit nieuwe klassement. Hierbij ondermeer Chasse-Spleen en Poujeaux uit Moulis en Haut-Marbuzet uit Saint-Estèphe. Gautreau achtte de tijd rijp om met een club van super bourgeois alles in het werk te stellen om binnen te dringen bij de categorie der grand crus classés 1855, in plaats van de “vernedering” in de lagere bourgeoisklasse. Hij ving echter tegenwind bij voornoemde collega's die zich wel kandidaat stelden.

Het uiteindelijk resultaat van de jury sloeg in als een bom: slechts 247 wijndomeinen werden weerhouden op 490 kandidaturen. De helft werd dus gebuisd! De reacties bleven niet uit en de kritieken waren hard met als belangrijkste:

- geen motivering over de uitsluiting
- slechts 15% domeinen werd daadwerkelijk door de jury bezocht
- in de jury zaten ook eigenaars van deelnemende domeinen
- de proefflessen werden opgehaald door een persoon die op voorhand zijn komst meldde waardoor manipulatie van de proefstalen mogelijk was

Vooraf dit laatste punt noodzaakte de het syndicat – niettegenstaande de ingediende rechtszaken van een aantal gedupeerde domeinen – reeds tot een herziening te beslissen. Alles werd overgedaan in 2002 maar dan met volgende aangepaste regels:

- is de organoleptische proef negatief, dan volgt er automatisch en zeker een domeinbezoek (wat voor 15% van de deelnemende domeinen een negatief gevolg had)
- wordt het ingediende dossier negatief beoordeeld, dan volgt automatisch de uitsluiting
- domeinen die geen 6 proefflessen van elk proefjaar kunnen aanbieden worden uitgesloten
- domeinen – die bv. recent van eigenaar veranderden en hun kwaliteit daarmee verhoogden – die niet minstens 4 jaargangen kunnen aanbieden worden automatisch uitgesloten
- domeinen die hun wijn grotendeels “en vrac” verkopen worden uitgesloten
- 2^e en 3^e wijnen mogen niet mee doen
- ontdekt men bij een domeinbezoek overtredingen tegen de AOC-regels dan volgt automatisch de uitsluiting
- bij de behandeling van zijn of haar dossier dient de belanghebbende eigenaar de zaal te verlaten

Na 18 maanden ernstig werk kwam de jury tot een rangschikking waarbij 15 domeinen de hoogste onderscheiding cru bourgeois exceptionnel behaalden. Nog was men in de jury niet tevreden aangezien men dit aantal wat hoog vond en het daarom niet zou bijdragen aan de verwachte grotere uitstraling. Daarom werd, als consensus, beslist om van deze 15 domeinen de 6 ingediende jaargangen opnieuw blind te proeven. Op 15 tafels – per tafel één domein, niet bekend gemaakt – werden de 6 proefflessen geplaatst. De 16 juryleden schreven voor elke tafel hun bemerkingen neer. En zo werden dan uiteindelijk 9 domeinen bekroond met de hoogste onderscheiding.

St.-Estèphe

Haut-Marbuzet

Ormes de Pez

de Pez

Phélan Segur

Moulis

Chasse-Spleen

Poujeaux

Margaux

Labégorce-Zédé

Siran

Médoc

Potensac

	Crus Bourgeois	Crus Bourgeois Supérieur	Cru Bourgeois Exceptionnel	TOTAAL
MEDOC	48	13	1	62
HAUT-MEDOC	50	32	0	82
MOULIS	5	7	2	14
LISTRAC	11	9	0	20
MARGAUX	11	7	2	20
SAINT-JULIEN	3	3	0	6
PAUILLAC	3	4	0	7
SAINT-ESTEPHE	20	12	4	36
TOTAAL	151	87	9	247

Het zal allicht niemand verbazen dat het niet lang duurde - uiteraard onofficieel – alvorens de namen van de zes ongelukkige domeinen die de tweede proefronde niet overleefden bekend geraakten. Het zou gaan over de domeinen Meyney, Monbrison, Citran, Angludet, Beau-Site en Lanessan. De reden waarom deze 6 domeinen uiteindelijk geweerd werden uit de hoogste categorie was niet bekend. Tijdens de eerste vergadering van het Syndicat des Crus Bourgeois, die de uiteindelijke rangschikking moest homologeren, diende de politie tussen beide te komen. Er was uiteindelijk een tweede bijeenkomst nodig waarop – na enig overleg en palaver – de rangschikking door de meerderheid der leden werd goedgekeurd. Op 17 juni 2003 volgde de goedkeuring van de minister van landbouw.

Elke rangschikking telt zijn winnaars maar ook zijn ongelukkige “niet-winnaars”. Ondanks het wel degelijk ernstige werk van de jury bleven de protesten ook nu niet uit. Samen met de reeds ingediende klachten tegen de eerste rangschikking volgden opnieuw klachten. Tientallen domeinen ondernamen juridische stappen. Maar het beperkte zich niet enkel tot verbaal protest. De wijngaard van Dominique Hessel (château Tour Blanche) werd tweemaal getroffen door vandalisme: ophangdraden van een 300-tal wijnstokken werden doorgeknipt en enkele weken later, tijdens de pluk, zuigt de oogstmachine kleine plastic zakjes gevuld met petroleum op die tussen de wijnranken opgehangen werden. Een groot deel van de oogst werd alzo vernietigd.

Keert de rust weer in het cru bourgeois landschap?

Helaas. In februari 2007 besliste een rechter in Bordeaux dat de nieuwe classificatie ongeldig is. De rechtbank tilde zeer zwaar aan de partijdigheid van sommige juryleden (ook eigenaar van deelnemende domeinen). Gevolg: een terugkeer naar de lijst van 1932, wat niemand echt zag zitten. In juli 2007 volgde dan een totaal verbod op het gebruik van de term cru bourgeois voor, in eerste instantie, de oogst vanaf 2005. Dit werd gecorrigeerd, aangezien alle etiketten voor 2005 en 2006 grotendeels al gedrukt waren, tot de oogst vanaf 2007.

In 2010, onder impuls van Thierry Gardinier (eigenaar van Phélan Ségur en voorzitter van de vernieuwde Alliance des Crus Bourgeois), kwam een nieuw voorstel het label in te voeren.

- slechts 1 categorie nl. cru bourgeois, geldig voor alle Médocwijnen
- jaarlijks toegekend per wijn en niet per kasteel of domein
- iedereen mag meedoen, ook de caves coöperatives
- jurering via een extern, onafhankelijk bureau
- lijst verschijnt 2 jaar na oogst

In een eerste reactie beslisten 6 van de oorspronkelijk gekozen crus bourgeois exceptionnels zich te onthouden van dit voorstel en apart onder een eigen wimpel te gaan varen: Les Exceptionnels. Haut-Marbuzet en – uiteraard – Phélan Ségur doen hier niet aan mee. Labégorce Zédé is ondertussen verkocht aan Labégorce waardoor automatisch de titel vervalt.

Hoe nobel dit nieuwe classificatievoorstel ook mag zijn, dit verhaal van de moeilijke bevalling van een rangschikking binnen de crus bourgeois is nog lang niet ten einde. Wordt met grote zekerheid vervolgd de komende jaren. Dus neen, deze keer eindigen we niet met “...en ze leefden nog lang en gelukkig in vrede met elkaar!” Zoals zo vaak zijn de economische belangen primordiaal.

Bruno De Witte

Bronnen:

- het internet
- http://users.skynet.be/fa077680/wijnacademie/artikels/bordeaux/crus_bourgeois.htm
- <http://blogs.tijd.be/wijntijd/2009/05/cru-bourgeois-kruipt-uit-het-dal-1.html#ixzz2pSxK7sCW>